

UDK 37

ISSN 2545 - 4439

ISSN 1857 - 923X

INTERNATIONAL JOURNAL

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific Papers

Vol. 31. 5.

SOCIAL SCIENCES

KIJ

Vol. 31

No. 5

pp. 1199 - 1648

Skopje 2019

Global Impact & Quality Factor 1.822 (2107) <http://globalimpactfactor.com/knowledge-international-journal/>

KNOWLEDGE

INTERNATIONAL JOURNAL

**SCIENTIFIC PAPERS
VOL. 31.5**

*Promoted in Budva, Montenegro
June, 2019*

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 31.5

ADVISORY BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Veselin Videv PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Zivota Radosavljević PhD, Laste Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedžad Korajlić PhD, Nebojsa Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Baki Koleci PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

Editor in chief

Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers Vol. 31.5

ISSN 1857-923X (for e-version)

ISSN 2545 – 4439 (for printed version)

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

President: Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD, Skopje (Macedonia)

Vice presidents:

Prof. Robert Dimitrovski PhD, Institute of Knowledge Management, Skopje (Macedonia)

Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)

Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)

Prof. Mersad Mujevic PhD, Public Procurement Administration of Montenegro (Montenegro)

Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)

Members:

- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolverhampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Aziz Pollozhani PhD, Rector, University Mother Teresa, Skopje (Macedonia)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)

-
- Prof. Fadil Millaku, PhD, Rector, University “Hadzi Zeka”, Peja (Kosovo)
 - Prof. Fatos Ukaj, University “Hasan Prishtina”, Prishtina (Kosovo)
 - Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
 - Prof. Halit Shabani, PhD, University “Hadzi Zeka”, Peja (Kosovo)
 - Prof. Halima Sofradzija, PhD, University of Sarajevo, Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)
 - Prof. Haris Halilovic, Faculty of criminology and security, University of Sarajevo, Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)
 - Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
 - Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
 - Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
 - Prof. Hristina Milcheva, Medical college, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
 - Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
 - Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Prof. Ivo Zupanovic, PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
 - Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
 - Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
 - Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
 - Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
 - Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
 - Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
 - Prof. Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
 - Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
 - Prof. Kiril Lisichkov, Faculty of Technology and Metallurgy, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Larisa Velic, PhD, Faculty of Law, University of Zenica, Zenica (Bosnia and Herzegovina)
 - Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Lazar Stosic, PhD, Association for development of science, engineering and education, Vranje (Serbia)
 - Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
 - Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
 - Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economics, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)

-
- Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
 - Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Marija Topuzovska-Latkovikj, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
 - Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
 - Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
 - Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
 - Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
 - Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
 - Prof. Nadka Kostadinova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
 - Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
 - Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
 - Prof. Nedžad Korajlic PhD, Dean, Faculty of criminal justice and security, University of Sarajevo (Bosnia and Herzegovina)
 - Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
 - Prof. Oliver Iliev PhD, Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
 - Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
 - Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
 - Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)

-
- Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
 - Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
 - Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
 - Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
 - Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
 - Prof. Shyqeri Kabashi, College “Biznesi”, Prishtina (Kosovo)
 - Prof. Trayan Popkochev PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Prof. Todorka Atanasova, Faculty of Economics, Trakia University, Stara Zagora (Bulgaria)
 - Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
 - Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
 - Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
 - Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
 - Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
 - Prof. Zlatko Pejkovski, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Zivota Radosavljevic PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

REVIEW PROCEDURE AND REVIEW BOARD

Each paper is reviewed by the editor and, if it is judged suitable for this publication, it is then sent to two referees for double blind peer review.

The editorial review board is consisted of 45 members, full professors in the fields 1) Natural and mathematical sciences, 2) Technical and technological sciences, 3) Medical sciences and Health, 4) Biotechnical sciences, 5) Social sciences, and 6) Humanities from all the Balkan countries and the region.

CONTENTS

INSTITUTIONAL MODEL OF HIGHER EDUCATION AS A FRAMEWORK OF KNOWLEDGE MANAGEMENT.....	1217
Rade Ratković.....	1217
Dragana Žečević.....	1217
Milica Vulević.....	1217
CREATING COMPETITIVE ADVANTAGE OF FIRMS THROUGH USING DIFFERENT TECHNIQUES AND TOOLS OF STRATEGIC MANAGEMENT	1223
Izet Zeqiri	1223
DETERMINING THE SIGNIFICANCE OF HUMAN RESOURCES MANAGEMENT TO ACHIEVE ORGANIZATIONAL EFFECTIVENESS	1229
Andrijana Bojadzievska – Danevska.....	1229
MULTI CRITERIA DECISION MAKING – RANKING AND PROMOTING EMPLOYEES	1235
Marina Badarovska Mishevska.....	1235
THE IMPACT OF RECRUITMENT AND SELECTION PRACTICES ON EMPLOYEES PERFORMANCE: CASE SMEs IN POLLOG REGION - REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA .	1243
Arlinda Mazllami.....	1243
ANALYSIS OF WOMEN ENTREPRENEURSHIP IN MONTENEGRO	1251
Edita Dautović	1251
Nemša Omerhodžić	1251
Sanja Lekić	1251
THE ROLE OF LOCAL GOVERNMENT IN PROMOTING ENTREPRENEURSHIP AND EMPLOYING YOUNG PEOPLE.....	1259
Arbëresha Behluli.....	1259
LEADERSHIP FUNCTIONS, MANAGEMENT AND AUTHORITY WITHIN THE ORGANIZATION	1265
Histo Sirashki	1265
Gent Begolli.....	1265
ATTITUDES TOWARDS WOMEN IN LEADERSHIP POSITIONS IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	1271
Arta Xhelili.....	1271
MOTIVATION, ORGANIZATIONAL CLIMATE AND CREATIVITY AS MEASURES FOR THE PERFORMANCES OF THE LEADER	1277
Tijana Stanić	1277
Milorad Stanić	1277
APPLICATIONS TO THE SOUTH-WEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI" IN ECONOMICALLY INACTIVE YOUTH IN THE BLAGOEVGRAD COUNTY	1283
Sofia Dermendzhieva	1283
Gergana Dyankova	1283
Iliya Lasin	1283
CHARACTERISTICS OF THE REGIONAL LABOR MARKETS	1289
Metodi Ivanov.....	1289
CONCEPT OF UNDERDEVELOPMENT	1295
Tatjana Dimoska.....	1295
Slavica Dimoska.....	1295
IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL AND PUBLIC HEALTH ACTIVITIES FOR CORPORATE REPUTATION	1301
Kiril Todorov.....	1301
Marieta Todorova	1301

CHANGES - DAILY REALITY AND NECESSITY	1307
Vladimir Gonovski	1307
Sandra Gonovska.....	1307
MANAGEMENT OF CHANGE AND ORGANIZATIONAL COMMUNICATION	1313
Gent Begolli.....	1313
THE IMPACT OF DIGITAL DISRUPTION AND DISRUPTIVE INNOVATION ON BUSINESS ENVIRONMENT	1319
Snežana Radukić.....	1319
Zorana Kostić	1319
INVESTMENT IN HUMAN CAPITAL	1325
Dafina Olloni	1325
PORTER'S MODEL OF 5 FORCES: PORTER'S MODEL OF THE COMPANY FORMA NOVA ...	1331
Elmedina Shuajibi.....	1331
Miranda Rahmani	1331
DEVELOPMENT AND CAREER MANAGEMENT	1339
Baki Koleci	1339
MOTIVATION FOR GOOD BEHAVIOUR	1345
Hava Qarri	1345
MANAGEMENT - STAFF COMMUNICATION: IMPACT ON MOTIVATION	1349
Vlora Dulatahu	1349
THE ROLE OF THE MANAGER IN THE PROCESS OF ORGANIZATION MANAGEMENT	1355
Borislav Borissov	1355
Ariana Xhemajli	1355
STRATEGIC PROCESSES OF MANAGEMENT.....	1361
Izet Hoti.....	1361
DEVELOPMENT AND ANALYSIS OF BANCASSURANCE IN REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	1367
Andrijana Bojadzievska – Danevska	1367
FOREIGN DIRECT INVESTMENTS IN THE REPUBLIC OF SERBIA WITH A SPECIAL FOUNDATION ON BROWNFIELD INVESTMENTS	1373
Srecko Bacevac.....	1373
Nebojsa Pusara	1373
INVESTMENTS EFFICIENCY AND ECONOMIC GROWTH: A COMPARATIVE ANALYSIS OF NORTH MACEDONIA AND ALBANIA	1381
Jeton Mazllami	1381
Brikend Aziri	1381
MANAGEMENT ACCOUNTING TOOLS FOR IMPROVEMENT OF PRODUCTION PROCESS - LEAN PRODUCTION SYSTEM	1391
Gordana Stojmenović	1391
Lyubcho Varamezov.....	1391
LOCAL TAXES IN THE FUNCTION OF LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT - MUNICIPALITY OF PRIZREN.....	1397
Qëndrim Susuri.....	1397
RISK MANAGEMENT IN INSURRENCE COMPANIES	1403
Zoran Vuković.....	1403
Edita Dautović	1403
Selma Hurić.....	1403
INFORMATION SYSTEM FOR ACCOUNTS RECEIVABLE - CASE STUDY FERIZAJ	1409
Hazir Gashi	1409

THE ADOPTION OF A GLOBAL ACCOUNTING FRAMEWORK AS A FOUNDATION FOR THE INTEGRITY OF THE FINANCIAL REPORTING	1413
Borislav Boyanov	1413
ANALYSIS FOR THE PURPOSE OF CREDIT	1425
Blerim Shehu	1425
THE DEPRECIATION OF FIXED ASSETS IN THE SCIENTIFIC RESEARCH WORKS OF THE FOUNDERS OF THE ACCOUNTING THOUGHT IN BULGARIA AND OF SCIENTISTS OF MORE RECENT TIMES	1431
Hristina Oreshkova	1431
ROLE OF CENTRAL BANK IN KOSOVO IN AGRIBUSINESS INVESTMENTS	1443
Adelina Gashi	1443
FINANCING ENVIROMENT PROTECTION SOURCES IN REGION AND KOSOVO	1449
Husnija Bibuljica	1449
INTERNATIONAL TRADE AND PROTECTION POLICIES IN FRONT FREE TRADE.....	1455
Feim Brava	1455
Ljubomir Kekenovski	1455
THE ROLE OF INVESTMENT IN THE FIELD OF AGRICULTURE IN KOSOVO	1459
Adelina Gashi	1459
REVEALING THE TRUE COST OF FINANCIAL CRIME, FOCUS ON EUROPE	1463
Gramos Begolli.....	1463
INFORMAL ECONOMY AND ITS IMPACT ON THE DEVELOPMENT OF SMES IN KOSOVO	1469
Arta Kelmendi	1469
MAIN DIRECTIONS IN THE BUSINESS PLAN FOR BUILDING A HEALTH ORGANIZATIION	1481
Stojan Kocев.....	1481
Dusko Kocев	1481
CHALLENGES FOR THE MACEDONIAN SOCIETY ON THE PATH TO THE eUROPEAN UNION	1493
Gjorgi Tonovski.....	1493
Temelko Risteski	1493
Vesna Sijic.....	1493
IMPLEMENTATION OF THE UNIQUE COMMUNICATION AND INFORMATION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA	1497
Aleksandar Glavinov	1497
Jovan Stanikevski	1497
Ferdinad Odzakov.....	1497
Andrej Iliev	1497
COMBATING MONEY LAUNDERING AS A PART OF TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME-CRIMINAL LAW METHODS AND PROBLEMS.....	1503
Tatijana Ashtalkoska-Baloska	1503
Aleksandra Srbinovska-Doncevski.....	1503
REFORMS IN THE COMMUNICATIONS MONITORING SYSTEM AS A PRECONDITION FOR EFFECTIVE HUMAN RIGHTS PROTECTION	1509
Biljana Karovska-Andonovska.....	1509
Zoran Jovanovski.....	1509
SOCIAL AND ECONOMIC ASPECTS OF REGIONAL SECURITY	1515
Kliment Naydenov.....	1515
FACTORS AFFECTING JUVENILE DELINQUENCY	1521
Jetmire Zeqiri.....	1521

JUVENILES WORK IN KOSOVO, THE SERVICES OFFERED AND SOCIAL POLICIES IN THE FIELD OF PROTECTION OF THEIR RIGHTS	1527
Behxhet Gaxhqi.....	1527
SOCIAL, ECONOMIC AND POLITICAL FACTORS OF CRIME.....	1535
Trajkovska Daniela.....	1535
IMPACT OF THE DEMOGRAPHIC SITUATION ON REGIONAL SECURITY	1539
Nikolay Katsarski	1539
SHORT COMMENT ON THE LAW FOR PRIVATE SECURITY AND REGULATIONS FOR ITS APPLICATION	1545
Vasil Kostadinov	1545
PROPERTY RIGHT: SOCIAL OWNERSHIP IN KOSOVO - ON THE LEGAL STATUS OF CONSTRUCTION AND AGRICULTURAL LAND	1551
Bajram Seferaj	1551
PERSONAL DATA PROTECTION. DOES THE CURRENT ALBANIAN LEGAL FRAMEWORK PROVIDES US WITH THE UNDENIABLE SECURITY?.....	1557
Dea Nini.....	1557
TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA - PROCEEDING INSTITUTIONS WORKING VICTIMS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA	1563
Samira Hunček	1563
FIRST BATTLE LINE ON SALONICA FRONT 1916-1918	1573
Oliver Cackov.....	1573
CHARACTERISTICS OF CRIMINAL ACTS AGAINST THE LEGAL TRAFFICKING WITH CRIMINAL LEGAL ANALYSIS OF CRIMINAL WORK FALSIFICATION OF THE CORRECTION OF ART. 378 OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA.....	1579
Tose Panov	1579
ROW OF INHERITANCES ACCORDING TO THE LAW ON NON-CONTESTED PROCEDURE OF THE NORTH REPUBLIC OF MACEDONIA	1585
Shemsije Demiri	1585
Rudina Kaja	1585
Driton Haruni.....	1585
COMPARISON OF INCLUSIVE POLICIES AND PRACTICES IN SOME COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION AND IN KOSOVO	1593
Vedat Bajrami.....	1593
THE DIRECTOR AND HIS MANAGERIAL FUNCTIONS IN THE SCHOOL.....	1599
Aferdita Ilazi-Hoxha.....	1599
THE TEACHING AND LEARNING OF MATHEMATICS FOR ECONOMICS AND BUSINESS AT UNIVERSITY LEVEL	1605
Murat Sadiku	1605
Nimete Berisha	1605
Luljeta Sadiku.....	1605
ON-THE-JOB TRAINING AS A MODEL FOR ADAPTING TO THE WORKING ENVIRONMENT	1609
Svetlana Radeva	1609
THE ROLE OF LEADERS IN ACHIEVING SUCCESS OF THE COMPANY	1615
Violeta Koleci.....	1615
Rina Koleci.....	1615
THEORETICAL FUNDAMENTALS OF OCCUPATIONAL MOTIVATION	1621
Svetlana Radeva	1621
MOTIVATION OF EMPLOYEES	1625
Hava Qarri	1625

STRATEGIC CAPABILITY OF THE MANAGER.....	1629
Izet Hoti.....	1629
ORGANIZATIONAL STRUCTURE IN AN ENTERPRISE.....	1635
Redon Koleci.....	1635
MOTIVATION IN RURAL TOURISM	1641
Meriton Ismajli	1641
TOURISTIC PROPAGANDA IN RURAL TOURISM.....	1645
Meriton Ismajli	1645

IMPLEMENTATION OF THE UNIQUE COMMUNICATION AND INFORMATION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Aleksandar Glavinov

Military Academy “General Mihajlo Apostolski” – Skopje, R.N. Macedonia, aglavinov@yahoo.com

Jovan Stanikevski

Army of Republic North Macedonia, R.N. Macedonia, stanikevski@yahoo.com

Ferdinad Odzakov

European university, Skopje, R.N.Macedonia, fodzakov@gmail.com

Andrej Iliev

Military Academy “General Mihajlo Apostolski” – Skopje, R.N. Macedonia, andrej220578@gmail.com

Abstract: The fulfillment of one of the conditions on the road to admission to the European family by establishing a communication and information system with the only European emergency number E-112 in the Republic of North Macedonia is a conceptual solution for the citizens of the Republic of North Macedonia and for all foreign citizens which will be found on the territory of the Republic of North Macedonia. Whether there is a fire, emergency medical assistance, police intervention or a traffic accident or other accident with seriously injured persons, Macedonian citizens and all foreign nationals will soon be able to report such incidents to a single hotline number for emergency cases - 112. In any unwanted and unpredictable situation where citizens need help, a quick phone call to an emergency service can save a lot of lives and material goods. By implementing the communication and information system, the emergency numbers to the police 192, the fire brigade 193, emergency medical assistance 194 and the Crisis Management Center 195 will be replaced with the single European emergency number E-112. Thus, citizens will have to remember only one number instead of the previous four, which will significantly facilitate the request for assistance in situations that seriously threaten one's life or property. In the Republic of North Macedonia, the Crisis Management Center is a competent entity for the integration of existing subsystems for emergency assistance in a modern system for receiving all calls for emergency assistance, redirecting to the relevant services and coordinating the response in emergency situations, as well as providing modern, reliable and secure communication systems with citizens in case of disasters. The Crisis Management Center has the legal obligation to establish and maintain a "unique communication and information system with a unique number", in order to carry out the responsibilities related to maintaining permanent communications, exchange of information, cooperation and coordination with all entities in the crisis management system on call-in case of risks, dangers and other accidents, on the entire territory of the Republic of North Macedonia. The establishment of a communication and information system and the unique number for emergency calls is determined by the provisions of the Crisis Management Law and the Electronic Communications Law, and its implementation is an obligation arising from the Universal Service Directive and the rights of users in relation to electronic communications networks and services (2002/22 / EC), by which EU Member States are required to implement the single European Emergency Call number. The Crisis Management Center has a plan for deploying three emergency call centers, which will co-ordinate with the police, emergency medical assistance, fire brigades and emergency response and rescue teams. Each operating center will be able to receive calls from any point on the territory of the Republic of North Macedonia.

Keywords: Crisis Management Center, system, unique, establishment.

ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЕДИНСТВЕН КОМУНИКАЦИСКО-ИНФОРМАЦИСКИ СИСТЕМ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Александар Главинов

Воена Академија „Генерал Михајло Апостолски“ - Скопје, Р.С. Македонија, aglavinov@yahoo.com

Јован Станикевски

Армија на Република Северна Македонија, Р.С. Македонија, stanikevski@yahoo.com

Фердинанд Оцаков

Европски Универзитет, Скопје, Р.С. Македонија, fodzakov@gmail.com

Андреј Илиев

Воена Академија „Генерал Михајло Апостолски“ - Скопје, Р.С. Македонија,

andrej220578@gmail.com

Абстракт: Исполнувањето на еден од условите на патот за прием во Европското семејство со воспоставување на комуникациско – информациски систем со единствениот европски број за итни повици E-112 во Република Северна Македонија, претставува концептуално решение за граѓаните на Република Северна Македонија и за сите странски државјани кои што ќе се најдат на територијата на Република Северна Македонија. Без разлика дали има пожар, дали е потребна итна лекарска помош, полициска интервенција или се случила сообраќајна или друга несреќа со тешко повредени лица, македонските граѓани и сите странски државјани наскоро ваквите инциденти ќе можат да ги пријавуваат на единствен телефонски број за итни случаи – 112. Во било која несакана и непредвидлива ситуација кога граѓаните имаат потреба од помош, брзиот телефонски повик до службата за итни случаи може да спаси многу животи и материјални добра. Со имплементирањена комуникациско – информативниот систем, броевите за итни повици кон полицијата 192, кон противпожарните служби 193, кон итната медицинска помош 194 и кон Центарот за управување со кризи 195, ќе бидат заменети со единствениот европски број за итни повици E-112. Така, граѓаните ќе треба да помнат само еден број наместо досегашните четири, со што значително ќе се олесни барањето помош при ситуации во кои сериозно е загрозен нечиј живот или имот. Во Република Северна Македонија, Центарот за управување со кризи е надлежен субјект за интеграција на постоечките подсистеми за итна помош во модерен систем за прием на сите повици за итна помош, пренасочување кон надлежните служби и координирање на одговорот при итни состојби, како и обезбедување на современи, сигурни и безбедни системи за комуникација со граѓаните во случај на катастрофи. Центарот за управување со кризи, заради извршување на надлежностите поврзани со одржување на постојани комуникации, размена на информации, соработка и координација со сите субјекти во системот за управување со кризи, има законска обврска да воспостави и одржува „единствен комуникациско-информативен систем со единствен број на повик-јавување во случај на ризици, опасности и други несреќи, на целата територија на Република Северна Македонија. Воспоставувањето на комуникациско – информациски систем и единствениот број за итни повици е утврдено со одредби од Законот за управување со кризи и Законот за електронски комуникации, а неговата имплементација е обврска која произлегува од Директивата за универзална услуга и правата на корисниците во врска со електронски комуникациски мрежи и услуги (2002/22/EC), со која земјите членки на ЕУ се обврзани да го имплементираат единствениот европски број за итни повици. Центарот за управување со кризи има план за имплементирање на три оперативни центри за прием на итни повици, кои ќе вршат координација со полицијата, итната медицинска помош, противпожарните сили и тимовите за заштита и спасување при постапување во случај на итни настани. Секој оперативен центар ќе има можност да прима повици од било која точка на територијата на Република Северна Македонија.

Клучни зборови: Центар за управување со кризи, систем, единствен, воспоставување.

1. ВОВЕД

Центарот за управување со кризи, заради извршување на надлежностите поврзани со одржување на постојани комуникации, размена на информации, соработка и координација со сите субјекти во системот за управување со кризи, има законска обврска да воспостави и одржува „единствен комуникациско-информативен систем со единствен број на повик-јавување во случај на ризици, опасности и други несреќи, на целата територија на Републиката“ (Закон за управување со кризи во Република Македонија, Сл. весник на РМ, бр.29, 2005, член 40).

Во моментот единствениот број на повик и јавување во Центарот за управување со кризи е карактеристичниот број 195, кој функционира 24 часа 7 дена во неделата на ниво на Главните оперативни центри за управување со кризи и целата територија на Република Северна Македонија е покриена со сигналот. Граѓаните, во случај на воочување на било каква појава која може да придизвика поголеми загрозувања или во случај на било каква итна ситуација, можат со бирањето на бројот 195 да ги добијат дежурните служби на надлежниот регионален центар на територијата на која припаѓа местото, односно локацијата од каде доаѓа повикот.

Повикот ќе биде прифатен и во зависност од природата на настанот се алармира и покренува надлежната служба или служби, заради преземање на координирани мерки и активности за справување со истиот. Повикувањето на 195 е бесплатно, од сите телефонски мрежи во Републиката, фиксни и мобилни. Покрај бројот 195, на Центарот за управување со кризи, во моментот постојат и другите карактеристични броеви за повикување при несреќи и други итни состојби, како 192 за полицијата, 193 за противпожарните служби и 194 за итната медицинска помош. Република Северна Македонија, од нејзиното осамостојување до денес, во рамките на сопствените можности, постојано ја следи динамиката на случувањата во оваа област.

Во континуитет презема нормативни, организациски и институционални мерки и активности со цел да изгради современ и одговорен систем кој ќе обезбеди високо ниво на сигурност на своите граѓани и заштита на останатите материјални и други вредности во државата. Во таа насока Центарот за управување со кризи врши интеграција и надградба на постоечките подсистеми за итни состојби во Република Северна Македонија, во еден модерен систем за брз, координиран, ефективен и ефикасен одговор на субјектите на Центарот за управување со кризи во сите фази при итни и кризни состојби (Годишен план за работа на Центарот за управување со кризи за 2019 година, GPR-CUK-2019.pdf).

Агенцијата за електронски комуникации пак има пропишано обврски за сите фиксни и мобилни оператори на јавни телефонски мрежи да обезбедат бесплатно да се избира бројот на службата за итни повици. Бројот ќе мора да биде достапен и од мобилни телефони без СИМ-картичка и од јавните телефонски говорници. Операторите треба на службата да и достават податоци за локацијата од каде што е упатен повикот и тоа веднаш по проследување на повикот, како и сите податоци со кои располагаат за остварениот телекомуникациски сообраќај кон бројот 112, односно името и презимето или називот на повикувачот, повикувачкиот телефонски број, времето на повикот и времетраењето на повикот.

Системот треба да биде проектиран на тој начин што ќе овозможи прием на сите видови електронски повици од возилата e-call и AVLS-систем за автоматско лоцирање возила во случај на сообраќајна несреќа, (Правилник за единствениот европски број за итни повици „112“, Агенција за електронски комуникации, Службен весник на РМ, бр. 184, 2015).

2. ШТО ПРЕТСТАВУВА ЕДИНСТВЕНИОТ ЕВРОПСКИ БРОЈ Е-112

Единствениот Европски број за итни случаи 112 беше воведен за да им овозможи на граѓаните во неволја да ги повикуваат итните служби (полиција, брза помош и пожарникари), користејќи го истиот број насекаде во Европската унија. Ова е од особена важност, со оглед на тоа што европските граѓани се повеќе патуваат во други земји на ЕУ за работа, студирање или забава (Sistem 112, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, http://www.msb.gov.ba/onama/struktura/zastita_spasavanje/hitni_slucajevi/default.aspx?).

Воспоставување на единствена европска итни повици 112 е дефинирано во Директивата на Европската унија (Одлука на Советот од 1991/07/29).

Со воведувањето на единствениот европски број за итни повици, бр. 91/396/EEC) и засилен преку Директивата бр. 98/10/ЕС на Европскиот парламент и на Советот од 26.02.1998 година. Европската Унија им налага на земјите-членки да можат бесплатно да ги повикуваат итните служби преку европскиот број за итни случаи 112, корисниците на фиксни и мобилни телефони.

Според Директивата на Европската унија, 112 е уникатен трицифрен број кој мора да биде доделен исклучиво на службите за итни случаи, а телекомуникациските оператори мора да обезбедат достапност на повикот. Број 112 покрај тоа што е достапен во сите земји-членки на Европската унија, истиот се кориси и во повеќето држави кои што не се членки на Европската унија, како што се: Албанија, Грузија, Исланд, Црна Гора, Норвешка, Србија, Швајцарија и Турција.

Бројот 112, иако од февруари 2009 година е официјален европски број за итни случаи, земјите не ги укинаа националните броеви за итни повици, туку ги оставаат да можат паралелно да се користат. Сите граѓани кои што имаат потреба од итна помош се јавуваат на бројот 112, каде што се поврзуваат со оператор, а операторот во зависност од несреќата барањето го проследува до соодветните служби за итни случаи (брза помош, пожарна, полиција, и сл.).

Во многу случаи, операторите можат да одговорат на повеќе од еден јазик. Секоја земја-членка е одговорна за организирање на сопствени служби за итни случаи и интервенција со повикување 112 и државни броеви за итни случаи. Со цел промовирање на 112 броеви, основана е Организацијата на Европската асоцијација за итни случаи (EENA, European Emergency Number Association, <https://eena.org/>).

EENA е непрофитабилна организација со седиште во Белгија, која што го промовира користењето на бројот за итни повици 112 и им помага на сите актери вклучени во развојот и употребата на бројот 112 (политички организации, приватни компании, прва помош и спасување, граѓанското општество, граѓаните), а со единствена цел да ја поттикне и зголеми безбедноста за граѓаните.

2.1. ИНТЕРОПЕРАБИЛЕН ECALL112 СИСТЕМ

Штом e-call уредот во вашиот автомобил почувствува сериозно влијание во несреќен случај, тој автоматски иницира итен повик 112 до најблискиот центар за вонредни ситуации и ја пренесува точната географска локација на местото на несреќата и други податоци. Со истиот ефект, e-calls исто така може да се направи рачно, со притискање на копче во автомобилот.

E-call во возилото е итен повик генериран рачно од страна на патниците на возилото или автоматски преку активирање на сензорите во возилото. Кога ќе се активира, e-call 112 системот во возилото ќе воспостави гласовна врска директно со релевантната PSAP (Public Safety Answering Point), што е или јавен или приватен e-call центар кој работи според регулатива и/или овластување на јавното тело. Во исто време, „Минимален сет на податоци“, кој ја вклучува точната локација на местото на несреќата, времето на инцидентот и насоката на патувањето, ќе бидат испратени до операторот на e-call кој ќе го добие гласовниот повик (European Memorandum of Understanding for Realisation of Interoperable In-Vehicle e-call).

Вградениот e-call 112 систем во возило не е црна кутија. Постојано не ја евидентира позицијата на возилото, има само неколку податоци за да ја утврди позицијата и насоката на возилото непосредно пред паѓањето и овие податоци се пренесуваат само до центрите за итни повици доколку има сериозен удар. Преку e-call уредот не може да се следат возилата, бидејќи СИМ-картичката што се користи за пренесување на e-call податоците е неактивна, односно таа се активира само ако возилото има сериозна несреќа (активирање на воздушното перниче). Европскиот парламент и Европскиот совет донеле регулатива со која се наложува сите патнички автомобили и лесни возила од 31 март 2018 година задолжително да поседуваат e-call односно 112 систем (European commission, Mobility and Transport, https://ec.europa.eu/transport/themes/its/road/action_plan/ecall_en).

3. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА Е-112 ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Република Северна Македонија, исполнувајќи ги критериумите и стандардите за полноправно членство во евроатланските организации, неколку години наназад презема нормативни и организациски мерки и активности за воведување на единствениот европски број за јавување во случај на итни ситуации, Е-112. Воспоставувањето на овој систем и единствениот број за итни повици е утврдено со одредби од Законот за управување со кризи и Законот за електронски комуникации (Сл. Весник на РМ, бр.39, 2014), а неговата имплементација е обврска која произлегува од Директивата за универзална услуга и правата на корисниците во врска со електронски комуникациски мрежи и услуги (Directive 2002/22/ec of the european parliament and of the council), со која земјите членки на ЕУ се обврзани да го имплементираат единствениот европски број за итни повици.

Воспоставувањето на системот Е-112 во Република Северна Македонија ќе ги има следните карактеристики:

- Системот Е-112 ќе ги прима сите видови на повици од секоја локација во Р.С. Македонија;
- Сите оператори на јавните телефонски мрежи ќе имаат обврска да обезбедат корисниците на јавните телефонски услуги, вклучително и на јавните телефонски говорници да можат бесплатно да ги бираат броевите на службите за итни повици и Системот Е-112 да биде достапен и од мобилни телефони без СИМ картичка;
- Операторите на јавните телекомуникациски мрежи не смеат да го ограничат пристапот и користењето на броевите на службите за итни повици;
- Системот Е-112 ќе овозможи прием на сите видови електронски повици од возилата, во случај на сообраќајна несреќа;
- Овој систем треба да располага со можности за еднаков пристап кон бројот Е-112 и употреба на средства за комуникација за лицата со посебни потреби;
- Сите повици од територијата која ја опфаќа еден регионален центар Е-112 ќе бидат автоматски насочувани кон тој центар од страна на јавните комуникациски оператори (Систем за управување со кризи – прирачник за граѓаните, (2009), Скопје: Влада на Република Македонија, стр. 26).

Со одлука за начинот и временскиот рок на воспоставување на единствен европски број за итен повик Е-112 во Република Северна Македонија се утврдува начинот и временскиот рок на воспоставување на единствен европски број за итен повик Е-112 во Република Северна Македонија. Воспоставувањето на единствениот европски број Е-112 за итен повик ќе се спроведе во две фази, односно Фаза на концептуално дефинирање на единствениот европски број за итен повик Е-112 (прва фаза) и Фаза на имплементација (втора фаза), (Одлука за начинот и временскиот рок на воспоставување на единствен европски број за итен повик е-112 во Република Македонија, Службен весник на Република Македонија, бр.12, 2007, стр.6).

Фазата на концептуално дефинирање на единствениот европски број за итен повик Е-112 требаше да заврши во 2007 година во која требаше да се утврди решението на концептот за системот на итни повици и потребните финансиски средства за имплементација на истиот, додека фазата на имплементација требаше да биде завршена во 2008 година. Имплементирањето на системот Е-112 беше планирано да се реализира од страна на еден имплементатор на принцип клуч на рака, со негова целосна одговорност за функционалноста

на системот. Имплементацијата на регионалните центри E-112 и нивните поврзувања треба да се дефинираат во физибилити студијата за системот E-112, а по завршувањето на изработката на физибилити студијата и нејзиното усвојување од страна на Владата на Република Северна Македонија ќе се спроведе законски предвидена постапка за избор на имплементатор. Вкупните активности за имплементирање на системот E-112 ќе се засновуваат на принципите на неутралност, квалитет, долгорочност и флексибилност на системот (Национална платформа на Република Македонија за намалување на ризици од несреќи и од катастрофи – 2 дополнето издание, Центар за управување со кризи, 2010, стр. 99).

Определен временски период по воведувањето на единствениот европски број за итни повици E-112 ќе се користат и постојните броеви за итни повици 192, 193, 194 и 195. Сите повици кон 192, 193, 194 и 195 во овој временски период ќе бидат насочени кон центарот за итни повици E-112. Со повиците кон 192, 193, 194 и 195 ќе се постапува на ист начин и со ист квалитет како и со повиците кон 112, а со воведувањето на E-112 и за целиот период на користење на сегашните броеви за итни повици, како и потоа, ќе се одвива јавна кампања за запознавање на граѓаните со единствениот европски број за итни повици E-112.

Системот за итни повици E-112 ќе биде интегрирана единствена функционална и информатичко-комуникациска целина. Системот ќе биде структуриран од три регионални центри што ќе бидат целосно интегрирани и комуникациски поврзани во еден систем. Секој од трите регионални центри може да ги врши функциите со исто ниво на квалитет на цела територија на Република Северна Македонија. Со имплементација на комуникациско – информацискиот систем со единствениот европски број за итни повици E-112 Република Северна Македонија ќе исполни уште еден од условите на патот за прием во НАТО и Европска унија.

За таа цел Владата оваа година, на 131 седница ја усвоила Информацијата од Надзорниот одбор за супервизија и следење на напредокот во имплементацијата на системот за итни повици E-112 во Република Северна Македонија и ги задолжила Генералниот секретаријат на Владата, Министерството за одбрана, Министерството за финансии и Секретаријатот за европски прашања да номинираат свои претставници во Надзорниот одбор за супервизија и следење на напредокот во имплементацијата на E-112 и да ги достават до Центарот за управување со кризи. Министрите на седницата ја разгледале и усвоиле Информацијата за одржан координативен состанок за изнаоѓање начин за обезбедување финансиски средства потребни за реализација на единствениот комуникациско информативен систем со единствениот Европски број за итни повици E-112 во Република Северна Македонија (131-ва седница на Владата на Република Северна Македонија, <https://vlada.mk/node/17639>).

Воведувањето на европски број за итни случаи 112 во Република Северна Македонија ќе обезбеди голем број на придобивки, како што се: зголемена сигурност на граѓаните, заштита на имотот, намалување на смртноста и на штетите од итните настани, ефикасно и рационално користење на ресурсите, економичност во работата на службите за итна помош и сл.

4. ЗАКЛУЧОК

Со имплементирање на стратешкиот проект на Владата на Република Северна Македонија, за воведување на Единствениот европски број за итни повици 112, најголеми придобивки ќе имаат граѓаните на Република Северна Македонија бидејќи ќе се преточат во: подобрена интероперабилност меѓу службите за итна помош, единствена техничко-информатичко комуникациска средина за сите итни служби, помнење само на еден број 112 (кој се повикува бесплатно), лингвистичка поддршка при итни случаи и скратување на времето потребно за интервенција на службите за итна помош. Доколку се воведат европскиот број за итни повици 112 (кој е едноставен, универзален и лесен за меморирање) во Република Северна Македонија, би се постигнала компатибилност со земјите членки на Европската унија и зголемена безбедност за граѓаните и заштитата на материјалните добра. Имплементацијата на комуникациско – информацискиот систем ќе придонесе, броевите за итни повици кон полицијата 192, кон противпожарните служби 193, кон итната медицинска помош 194 и кон Центарот за управување со кризи 195, да бидат заменети со единствениот европски број за итни повици E-112.

ЛИТЕРАТУРА

Directive 2002/22/ec of the european parliament and of the council,

<https://www.ebu.ch/files/live/sites/ebu/files/Publications/Reference%20texts/EU%20-%20Telecom/REF%20EU-Dir2002.22.EC.pdf>

European Memorandum of Understanding for Realisation of Interoperable In-Vehicle eCall,

https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/invehicle_ecall_mou_1.pdf

European Emergency Number Association, <https://eena.org/>

Годишен план за работа на Центарот за управување со кризи за 2019 година, GPR-CUK-2019.pdf

Закон за управување со кризи во Република Македонија, (2005), Скопје, Влада на Република Македонија

Службен весник на Република Македонија, бр.29

Законот за електронски комуникации во Република Македонија, (2014), Скопје, Влада на Република

Македонија, Службен весник на Република Македонија, бр.39

Национална платформа на република македонија за намалување на ризици од несреќи и од катастрофи – 2

дополнето издание, (2010), Центар за управување со кризи

Одлука за начинот и временскиот рок на воспоставување на единствен европски број за итен повик е-112 во

Република Македонија, (2007) Службен весник на Република Македонија, бр.12

Правилник за единствениот европски број за итни повици „112“, (2015), Агенција за електронски

комуникации, Службен весник на РМ, бр. 184

Систем за управување со кризи – прирачник за граѓаните, (2009), Скопје, Влада на Република Северна

Македонија

SISTEM 112, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine,

http://www.msb.gov.ba/onama/struktura/zastita_spasavanje/hitni_slucajevi/default.aspx?id=4022&langTag=bs-BA

131-ва Седница на Владата на Република Северна Македонија, <https://vlada.mk/node/17639>